

Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=18415>

Özet

Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği (ÇDCÖ), Glick ve Fiske tarafından geliştirilen Çelişik Cinsiyetçilik Kuramı çerçevesinde, cinsiyetçilik kavramının hem olumsuz (dümanca) hem de görünüşte olumlu (korumacı) bileşenlerini ölçmek amacıyla Türkçeye uyarlanmış bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, geleneksel cinsiyetçilik anlayışının ötesine geçerek, kadınlara yönelik tutumların karmaşık ve ikircikli doğasını yakalar. Türkiye uyarlaması, ölçeğin iki temel alt boyutu olan **Dümanca Cinsiyetçilik** ve **Korumacı Cinsiyetçilik** yapılarının koruduğunu göstermiştir. Ölçek, özellikle sosyal psikoloji ve cinsiyet çalışmaları alanlarında, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin örtük ve açık tutumların belirlenmesinde kritik bir araç olarak kullanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik, ÇDCÖ, Dümanca Cinsiyetçilik, Korumacı Cinsiyetçilik, Toplumsal Cinsiyet, Tutum, Cinsiyet Roller, Türk Uyarlaması.

Yazarlar

Nuray Sakallı Uurlu (Türkçe Uyarlama)

Amaç

Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin kadınlara yönelik sergilediği ikili tutumları ölçmektir. Bu ikilik, kadınların statüsüne yönelik açıkça olumsuz ve dümanca duygular ile kadınların erkekler tarafından korunması ve el üstünde tutulması gerektiğini savunan görünüşte olumlu fakat paternalist tutumları kapsamaktadır. Ölçek, bu iki boyutun, bireylerin cinsiyetçi ideolojilerini nasıl yapılandırdığını ortaya koymayı hedefler.

Yapı

Ölçek, sosyal psikoloji literatüründe önemli bir yere sahip olan Çelişik Cinsiyetçilik Kuramı'na dayanmaktadır. Bu kurama göre, cinsiyetçilik tek boyutlu bir nefret biçimi değil, iki birbiriyle ilişkili ancak farklı bileşenden oluşan karmaşık bir yapıdır:

Dümanca Cinsiyetçilik (Hostile Sexism): Kadınların erkek gücünü ele geçirmeye çalıştıkları, haklarını abarttıkları veya erkekleri manipüle ettiğine dair açıkça olumsuz inançlar ve dümanca tutumları içerir.

Korumacı Cinsiyetçilik (Benevolent Sexism): Kadınların saf, şınak, narin ve erkekler tarafından korunmaya muhtaç olduklarına dair paternalist inançları içerir. Bu boyut, yüzeyde olumlu görünse de, kadınları geleneksel ve baskın rollerle sınırlayarak eşitliği engellemektedir.

Geçerlik

Ölçeğin yapı geçerliğini incelemek amacıyla yapılan analizler, ölçeğin psikometrik özelliklerinin tatmin edici düzeyde olduğunu göstermiştir. Yapılan faktör analizi sonuçları, özdeğeri 1.0'den büyük 4 faktörün varlığını ortaya koymuştur. Bu dört faktör yapısı, ölçekteki toplam varyansın % 51.07'sini açıklamaktadır. Bu bulgular, ölçeğin teorik yapıya uygun olarak, orijinal ölçeğin iki temel alt boyutunu ölçtüğünü destekler niteliktedir, ancak faktör sayısındaki farklılık, kültürel adaptasyonun etkileşimini de işaret etmektedir.

Güvenirlik

Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği'nin güvenilirlik analizleri, ölçeğin iç tutarlılığını yüksek olduğunu göstermektedir. Bu araştırmada, ölçeğin genel iç tutarlılık katsayısı (CRKÖ'nün Cronbach alfa değeri) **.82** olarak bulunmuştur. Ayrıca, ölçeğin zamana karşı tutarlılığını veya içsel tutarlılığını destekleyen iki yarımla güvenilirlik katsayısı ($n = 107$ örneklem grubu için) **.73** olarak rapor edilmiştir. Bu değerler, ölçeğin güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu kanıtlamaktadır.

Faktör Analizi

Ölçeğin Türkçe uyarlaması için gerçekleştirilen varimax rotasyonlu faktör analizi, ölçeğin altında yatan yapısal bileşenleri belirlemiştir. Analiz sonucunda, özdeğeri 1.0'dan büyük olan dört faktörün bulunduğunu tespit edilmiştir. Bu dört faktörün varyans açıklama oranı %51.07'dir. Orijinal kuramsal model iki boyutu öngörmesine rağmen, uyarlama çalışması sırasında elde edilen dört faktörlü yapı, maddelerin kültürel bağlamda farklı yüklenimlerini yansıtarak, ölçeğin geçerliğinin Türkiye örneğinde karmaşık bir yapıda olduğunu göstermektedir.

Ölçme Aracı

Test Türü: Uyarlama

Format: Öz Bildirim Ölçeği (Self-Report Scale)

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Yetişkin Popülasyon

Yaş Grubu: Belirtilmemiş (Genellikle Üniversite Öğrencileri veya Yetişkinler)

Popülasyon Detayları: Orijinal çalışmada (Sakallı-Uğurlu, 2002) örneklem detayları makalede yer almaktadır.

Test Metodolojisi: Ölçek, 6'lı Likert tipi derecelendirme kullanır.

Anahtar Kelimeler

Cinsiyetçilik, Sosyal Psikoloji, Cronbach Alfa, Paternalizm, ?kili Cinsiyetçilik, Psikometrik Özellikler, Uyarlama Çalışması.

Yazarlar

Sorumlu Yazar: Nuray Sakallı Uurlu

Yazar ORCID Tanımlayıcı: Bilgi mevcut değildir.

Kurum E-posta Adresleri: nurays@metu.edu.tr

Yazın Adresi: Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ), Psikoloji Bölümü (Tahmini)

Özinler ve Ücretler ve Test Yılı

Ölçeğin orijinal adaptasyon çalışması 2002 yılında yayınlanmıştır. Ölçeğin kullanımı için yazar ile iletişime geçilmesi tavsiye edilir. Yazarın iletişim bilgisi yukarıda sağlanmıştır. Ölçeğin orijinal PDF'i aşağıdaki adresten indirilebilir: [celisik-duygulu-cinsiyetcilik-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Ölçeğin Türkçe uyarlamasına dair temel referans aşağıdadır. Makalenin tam metnine aşağıdaki linkten ulaşılabilir: turkpsikolojiyazilari.com

Sakallı-Uurlu, N. (2002). Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk psikoloji dergisi*, 17(49), 47-58.

Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği Maddeleri

Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Ölçeği, toplam 22 maddeden oluşmakta ve 6'lı Likert tipi (1= tamamen karşıyım - 6= tamamen katılıyorum) derecelendirme ile yanıtlanmaktadır. Ölçek iki temel alt boyuta ayrılmaktadır:

Dümanca Cinsiyetçilik (11 madde):

Örnek Madde: Kadınlar işyerlerindeki problemleri abartmaktadır.

Korumacı Cinsiyetçilik (11 madde):

Örnek Madde: Kadınlar erkekler tarafından el üstünde tutulmalı ve korunmalıdır.